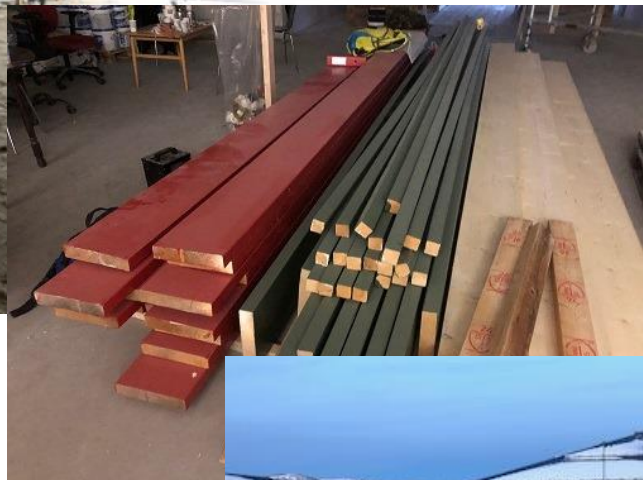

Jahkedieđáhus 2019

Várdobáiki sámi guovddáš

Várdobáiki divvumin huotnaha

Sisdoallu

Várdobáiki sámi guovddáš	3
Organisašuvdna	4
Organisašuvdnakárta	4
Stivrra čoahkkádus	5
Bargit	6
Lanjat	6
Doaibma	6
<i>Kulturguovddáš</i>	6
<i>Giellaguovddáš</i>	8
Varrisvuodavuodááŋgiruššan	12
Musea	13
Márkománák sámi mánáidgárdi	16
Láigoheaddjit	17
Opmodat	17
Prošeavttat Várdobáikkis leat ollu prošeavttat jođus:	18
Ekonomiija	18
Loahpaheapmi	19

Várdobáiki sámi guovddáš

Dát dokumeanta lea Várdobáiki sámi guovddáža jagi 2019 jahkedieđáhus. Várdobáikki doaibmaguovlu lea Nuorta-Nordlánda ja Oarje-Romsa.

Guovddáš lea akta mángga sámi giella- ja kulturguovddášis Norggas mat ángiruššet sámi giela ja kultuvrra gáhttemiin ja ovddidemiin. Sámediggi ruhtada eanemus oasi ja guovddášis lea erenoamáš ovddasvástádus guovllu márkosámi ja mearrasámi kultuvrras. Kulturguovddáš lea juogaduvvon vihtta ossodagaide: kulturguovddáš, giellaguovddáš, musea, mánáidgárdi, varrisvuohka ja opmodat. Iossodagat leat vuosttažettiin jurddašuvvon kulturguovddášossodaga vuollásažžan, muhto mángga proševtta ja doaibmabiju ge leat lágiduvvon njuolgga kulturguovddášossodaga vuollásažžan.

Divvomat vuosttas gearddis lea čuohcán kultursiidda doaimmaide olles jagi 2019. Vuosttas gearddis galga leahkit musea, galleriija, kulturarena giehkanin ja muhtun kantuvrrat.

Čađahuvvon bođuproševttaid birra raporterejuvvo sierra raporttain mat sáddejuvvojit doarjjaaddiide, mánga deid namuhuvvojit maid jahkedieđáhusas. Várdobáiki sihtá giitit juolludeddjiid ja guovddáža geavaheddjiid.

Else Grete Broderstad

Stivrajođiheaddji

Kjersti Myrnes Balto

Beaivválaš jođiheaddji

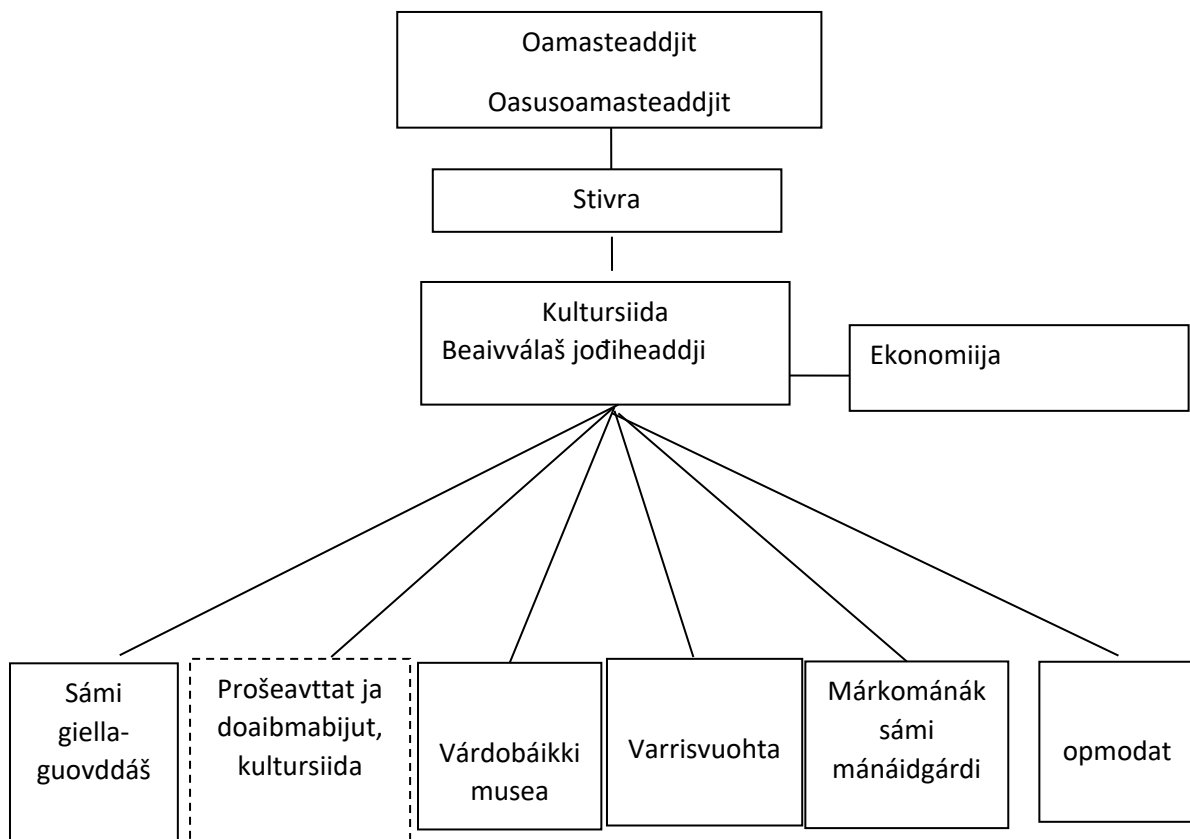
Organisašuvdna

Ulbmil: Searvi Várdobáiki OS lea sámi guovddáš man ulbmil lea:

-ovddidit ja hálddašit guovllu sámi giella, kultuvrra ja servodateallima.

- bigget, eaiggáduššat ja doaimmahit iežas kultursiida

Organisašuvdnakárta

Oasusoamasteaddjit

Sámedikkis leat 600 ossosa. Bálága suohkanis, Evenášši suohkanis, Rivttága suohkanis, Áhkánjárgga suohkanis, Siellaga suohkanis ja Skániid suohkanis leat oktiibuot 286 ossosa.

Sámi searvit Bálák sámesearvi, Rahkka ja biras sámiid searvi-NSR, Dieiddanuorguovllu nuorak, linná ja biras sámiid searvi- NSR, Sámi álbmotlihttu-SFF, Holgolátti sámiid searvi-SFF,

Loabakáiddi siida-SFF, Ufuohhta sámiid searvi ja iežá joavkkut ja searvit. Márkomeannu searvi, Bellodat Rødt, Hárstták, Sáttiidvuomi giliovddidansearvi SABUS AS, Sáráhká Sellju AL (mánáidgárdevistti oamasteaddji), Skániid girjie AS (girjelágádus), Stuornjárgga sámi duodji (sámi duodjesearvi) ja Romssa fylkka boazosámiid fylkkasearvi-NBR oamastit oktiibuot 150 ossosa.

115 ovttaskasolbmoss leat 207 ossosa. 138 oamasteaddji oamastit oktiibuot 1234 ossosa. Juohke oasus ovddasta ovttá jiena váldochoahkkimis.

Stivrra čoahkkádus

Stivrras leat 5 stivralahtu ja sierranas joavkkuide lea mearriduvvon vuoigatvuohta evttohit evttohasaid.

Stivraláhtut váldochoahkkima 2018 maŋŋá gitta váldochoahkkima 2019 rádjái :

Evttoheadji	Stivralahttu	Persovnnalaš várrelahttu	Doaibmanáigi
Organisašuvnnat	Else Grete Broderstad, válljejuvvon stivrrajođiheaddji	Liv Slettli	2017-19
Suohkanat	Per Kristian Arntzen	Helene Berg Nilsen	2017-19
Sámediggi	Susanne Langstrand - Andersen	Sigbjørn Skåden	2017-19
Ovttaskas oasusoamasteaddjit	Anne Marie Guttorm Graven	Håkon Brox	2018 - 2020
Váldochoahkkinn	Arild Pettersen Inga, válljejuvvon stivrranubbijođiheaddji	Odd Are Hansen	2018 - 2020

Stivraláhtut maŋŋá váldochoahkkima 2019:

Evttoheadji	Stivralahttu	Persovnnalaš várrelahttu	Doaibmanáigi
Organisašuvnnat	Else Grete Broderstad, válljejuvvon stivrrajođiheaddji	Liv Slettli	2019 - 21
Suohkanat	Per Kristian Arntzen	Merethe Sætran	2019 - 21
Sámediggi	Odd Are Hansen	Jorun Murberg Spaun	2019 - 21
Ovttaskas oasusoamasteaddjit	Anne Marie Guttorm Graven	Tore Johnsen, válljejuvvui 2019:s	2018-2020
Váldochoahkkinn	Arild Pettersen Inga, válljejuvvon stivrranubbijođiheaddji	Mathias Olsen, válljejuvvui 2019:s	2018-2020

Bargit

Loahpageažis jagi 2019 ledje Várdobáikkis 22 bargi. Ledje 5 bargi dihto áigodagaid barggus museas geasset 2019. Dasa lassin ledje bálkáhuvvon iežá bargi iešguđet doaimmaide iešguđet áigodagaide. Jagi 2019 registrerejuvvojedje 62 olbmo min bálkávuođadaga bokte, dás maiddái luopmoruhta- ja honoráramáksimat. Dannego oassi guovddáža doaimmain leat prošeaktabarggut, de geavahuvvojit viehka ollu gaskaboddasaš virggit ja bálkáhuvvon resurssat.

Lanjat

Geassemánu 2018 Várdobáiki jođii láigohan lanjain Nautå Næringsbygg:s Evenáššin divoduvvon lanjaide sierra huotnahii Skånlandsveien 78 bálgái Skániin. Min ođđa huotnahis leat 15 kantuvrra ja čoahkkinlanja nuppi gearddis. Dáin kantuvrrain leat njeallje kantuvrra láigohuvvon viidáseappot 2019:s. Lea divvumin vuosttas gearddi ja dappe šaddet golmma kantuvrra, álbmotlanja, musea, galleriija, čoahkkinlanja, oahpahuslanja ja giehkan.

Várdobáiki doaimmaha Márkománák sámi mánáidgárddi Lánjtedievás Skániin. Mánáidgárdi jođihuvvo stobus maid Sáráhká sellju AL oamasta. Dárbbu mielde láigohuvvojit maid iešguđet gilistobut ja iežá beallealmmolaš lanjat iešguđet doaimbajibuid čađaheami oktavuodas. Várdobáiki museas lea ovddasvástádus Gállogieddi sámi olgomuseas ja ovddasvástádus áimmahuššat stobut mat leat selljus. Sámi joavkkut ja searvvit besset friddja geavahit Várdobáikki lanjaid čoahkkimiidda.

Doaimma

Várdobáikki doimbii gullet mánáidgárdi, musea, giella, kultuvra, varrisvuohta ja opmodat. Visot dát doaimmat, earret opmodat, ruhtaduvvojit iežamet doaimmaruđaiguin ja vel prošeaktaruđaiguin maid mii oažžut erenoamáš doaimbajibuide. Opmodatossodat ceggejuvvui go guovddáš eaiggádisgođii iežas huotnaha.

Kulturguovddáš

Várdobáiki lea organisašuvnna buot doaimmaid goavdi ja fuolaha kulturguovddáža doaimma. Beaivválaš jođiheapmi, joatkevaš ovddideapmi, ekonomalaš plánen, prošeaktastivren, čuovvoleapmi, bargiidovddasvástádus ja láigoheapmi leat dakkár doaimmaide ovdamearkan mat leat čadnojuvvon guovddáža jođiheapmái. Dasa lassin lágiduvvojit heanet prošeavttaid njuolgga kulturguovddáža vuollásažžan.

Dáidda ja dáiddagaskkustanovttadat Galleriija Várdobáiki

Galleriija Várdobáiki vuordá hain ođđa lanjaid. Galleriija ja vejolašvuođat dat adda turismaoktavuođas leat mii ságastallan čoahkkálmasain maid NordNorsk Reiseliv sámi ángiruššáma Johtin lea lágidan. Ođđa jurdagat nu go vánddardit ja návddašit dáidagiid gaskkas mat leat juo oastán sisa Várdobáikái, lea lokten ja plánen. Dat vuoseha galleriija vejolašvuođat.

Ovttasbargu Márkomeannu sámi festiválain

Márkomeannu láigoha kantuvrra Várdobáikkis. Várdobáikki mielas lea Márkomeannu akta dain deháleamos arenain mii čalmmustahtá guovllu sámi dáidaga ja kultuvrra. Festivála lea erenoamáš dehálaš nuoraid ja mánáid sámi identitehta, giela ja kultuvrra ovddideapmái, ja danne vuoraha Várdobáiki ovttasbarggu festiválain go lea vejolaš. Dan jagáš Várdobáikki semináras lei sámi báikenamat fáddán mas giellaguovddáš ja musea čađaheigga ovttas. Sámi giellavahku dihte čađahuvvuje mángga gielladoaimmaid Márkomeannus.

Ođđa Elle ja Ándá girji

Elle ja Ándá ballaba ruohttagállásis almmuhuvvui juovlamánu, 11. b. Lea plánen turnea girjelohkamusain dálvet 2010 ovttas Oarje-Romssa Girje-ja kulturbussiin.

Ovttasbargu Oarje-Romssa Girje- ja kulturbussiin

Várdobáikkis lea jagi 2011 rájes leamaš ovttasbargoprošeavtta Romssa fylkkasuohkaniin. Várdobáikkis lea ovddasvástadus ovttas Girje- ja kulturbussiin go guoska sámi válddagaid buses.

Lea dehálaš ovttasbargat kulturbussiin. Várdobáiki sáhtá váikkuhit dasa ahte sámi kultuvra vuosehuvvo Oarje-Romssa Girje- ja Kulturbusse doaimma oktavuodas. Lea buorre vuohki juohkit dieđuid sámiid ja sámi dili birra, erenoamážit mánáidgárdemánáide ja skovlámánáide.

Juohkelágan čoahkkimat ja doalut

Várdobáiki lea leahkan váldolágideaddji ja miellágideaddji heanet semináraide jagi 2019. Namuhit muhtun dain.

- Sámi kultuvra, lunddolaš oassi Skániin, guovvamánu 2019
- Sámi hoaddu, historjjálaš dohkkeheapmi ja 100 jagi áiggi mobiliserema, miessemánu 2019
- Dikka Storm seminára Vilgesváriin, geassemánu 2019
- Báikenammaseminára Márkomeannus ja sámi giellavahkus, suoidnemánu ja golggotmánu 2019
- Márkosámi árgabeaivi, 10 iešguđelágana doalut
- Várdobáiki lea leahkan miellágideaddji iežá seminárain

*Semináras
Sámi huoddu,
historjjálaš
dohkkeheapmi
ja 100 jagi áigge
mobiliserema.
Oarje-Romssa musea
lei ovttasbargoguoibmi.*

Govat ja mitalusat

Várdobáikki stuorimus 100 jageprošeakta; vuosehus *Govat & mitalusat* lea Kultuvrralaš skuvlálávkkæavahan. Turnea čađahuvvui skábmamánu 2020 Gaskka-Romssa skovlláin.

Tore Hund Riika

Oarje-Romssa guovlluráđđi prošeavtta mii guoska nationála 1000 jagi ávvudeapmi jagi 2030. Várdobáiki lea leahkan mielde prošeavtta bargojoavkkus.

Giellaguovddáš

Sámegiela seailuheapmi, nannen ja čalmmusteapmi lea akta Várdobáikki váldodoaimmain. Fuolahettiinis dán doaimmamuša Várdobáiki giellaguovddáš álo čađaha ollu gielladoaimbajuid. Gielladoaimbajut ruhtaduvvojit doaimmaruđaiguin maid Sámediggi ja Romssa fylkkasuohkan juolludeba, ja prošeaktaruđaiguin maid Sámediggi, Nordlándda fylkkasuohkan ja Barentsčállingoddi juolludit. Giellaguovddáš lea maid ožžon doaimmadoarjagiid Sámedikkis. Giellaguovddáža resurssat jagi 2019 ledje giellaguovddášjođiheaddji Ann-Mari Thomassen, 100 % virggi, Klemet Isaksen Hætta, 50 % bissovaš virggi ja 50 % prošeaktavirggi Holgolátbálgáprošeavttas, Beatrice Fløystad, 70 % prošeaktavirggi 01.09. 19 rájes Modealla sámegieloahpahus prošeavttas, Silja Eira Fallås, 50 % prošeaktavirggi 01.10.19 rájes giellaprošeavttas Viesterállasis ja Lufuohtas. Ekaterina Amundsenis lea 20 % bissovaš virgi. Son barga Várdobiegga koarain. Mudui bálkkáhit iežá giellaressurssaid go lea dárbu.

Váldodoaimmat giellaguovddážis leat doaimbajut čadnon kurssaide ja giellaarenaide.

Kurssat

Sámegiela joatkkakursa 1, mii álggii čakčat 2018, jotkkii gitta njukčamánu loahpağeahčái 2019:s.

Njálmálaš giellahárjehallan mánáidgárdebargiide akti vahkkus, álggii čakčat 2018 ja jatkii beassážiidda 2019. 4 mánáidgárdebargi oassálaste.

Sámigiel álgokursa 1, álggii Hársttáis 16.01. ja loahpahuuvui 27.05.19. Ledje 22 oasseválddi mielde. Sara Christine Eira lei oahpaheaddji ja Marianne Hætta lei veahkkeresurssa. Lei ovttasbargu gaskal giellaguovddáš ja Hársttáid sámiid searvi. Sámi oahppolávdegoddi juolludii ruđaid oahpaheaddjeresursii.

Sámegiel álgokursa 2, álggii Rahkkas 30.01.19. čađahuuvui juohke nuppi vahku Rahkkas ja juohke nuppi vahku Rivttagis. Loahpahuuvui 15.05.19. Ledje 18 kursaoahppi mielde. Lei ovttasbargu gaskal giellaguovddáš ja Rahkka ja biras sámiid searvi. Sámi oahppolávdegoddi juolludii ruđaid oahpaheaddjeresursii guhte lei Gunhild Laila Sara.

Sámegiel álgokursa 3, álggii Skánis, 16.09. ja čađahuuvui guktii vahkus Várdobáikkis. Ardis Ronte Eriksen lei oahpaheaddji ja Gudmund Johnsen lei oahpaheaddjeresurssa. Kursu loahpahuuvui juovlamánu 2019.

Giellaarenat

Sámástallan

Sámástallan čađahuuvui čakčamánu 20. – 22. b. 2019 Stuornjárggas. Lei ovttasbargu Várdobáikki ja Duoddara searvi gaskkas. Ulbmiljoavku dasa ledje olbmot geat dárbašit hárjehallat njálmálaš sámegiela. Oktiibuot 26 olbmo, 20 oasseváldi ja 6 giellaresurssa, Norgga- ja Ruotabealde. Fáttat ledje oahpásmuvvan, mállegáhkken/gumben, ruvjiid ja bealljemearkkaid birra, gáhkken/láibun ja sániid dujiid birra.

Giellaáŋgiruššan Márkománák mánáidgárddis

Giellaguovddáš lea giđđat 2019 hálddašan ja ruhtadan Sámedikki doaibmajuolludemiin giellačeahppi 60 % virggis mánáidgárddis. *Giellanannen ja Giellaoahpahalli* prošeavttat leat mielddisbuktan 100 % virggi oktibut.

Giellaguovddáš lea giđđabealde čađahan *Sámás mánáiguin* doaimmaid mánáidgárddis. Sámegielat giellaresursa lea fitnan sulli 2 geardde vahku mánáidgárddis sámasteamen mánáiguin ja mánáidgárdebargiiguin báikkalaš suopmaniin.

Giellaguovddáš lea čađahan njálmálaš giellanannen sulli akti vahkus 2018 čavčabealis gitta beassážiidda 2019. Čađahuuvui maiddái sámegielat tuvrra giđđabealde.

Stullan

Stullan lea mánáide ja veagaide várás. 6 Stullan lágideami leat čađahuvvon 2019:s ja oktibuot heanet go 100 oasseválddi. Ođđajagimánu 26. b. čađahuuvui Stullan Gågatas Hársttáis ovttas Gågatain, Sámi vahkuin Hársttáis ja Team Henrikseniin Goŋgaluovttas. Mii ávvudeimmet beaivváža, tevdniimet ja máliimet sámi leavvga ja suhpuimet olgun. Gaskal 40 – 50 oassálaste Stullan lágideapmái.

Guovvamanu 21. b. lágíduvvui Stullan Skániid girjerádjosis. Fáddá lei máinnasteapmi teáhterstohkosa bokte njealjje giellaresurssaiguin. Njealjje máná, guokte váhnema ja guokte iežá ollesolbmo oasálaste.

Goalmát Stullama lágíduvvui geassemánu 11. b. Gállogiättis seammas go musea rabai geasseáigodahkii. Fáttát ledje máidnasiid ruoššabeal Sámis. Gaskal 10 – 12 máná ja 25 – 30 ollesolbmo oasálaste.

Guokte mánáidduodjestullama čađahuvvoje ovttas Stuornjárgga sámi duodjeserviin 19.11. ja 28.,11. Duodjesiidas Vuopmegeažis. Sulli 50 oasseválddi oktibuot.

Fáttát juovlastullamis 17.12. ledje gáhkken ja juovlahommáid. Giellaguovddáš láiguhii Vuomi gilihuotnaha. Oktibuot oasálaste gávcci máná, njealjje váhnema ja guokte giellaresurssa.

Giellabeassi

Ulbmiljoavku leat oahppit geain lea sámeigiella mánáidskovllás ja nuoraidskovllás. Geallabeasit lágíduvvojit ovttas skovlláiguin ja oahpaheaddjin geat oasálastet.

Giellabeassi nuoraiddássái 8. – 10. luohká ohppiide čađahuvvui njukčamánu 25. – 26. b. Giehtavuonas maste fáttát ledje čuoigan poasttaiguin, muhtasánit, reidet rievssatgiela ja suovastuhttit biergguid lávus. 7.luohká oahppit ledje nai bovdejuvvon searvat. 12 oahppi, 3 oahpaheaddji ja 3 giellaresursa oasálaste.

Giellabeassi smávvdássái 1.-4. luohká ohppiide čađahuvvuje 2 geardde:

- geassemánu 3. b. EDS kulturskovllá olggobealde maste fáttát ledje teáhterstohkosat ja oahpásmuvvan. 25 oahppi oasálaste gos 5 máná ledje ovdaskovllámánáid Márkománákis, 4 oahpaheaddji ja 4 giellaresursa.
- Čakčamánu 10. b. Gállogiättis mas njálmmálaš sámeigiela lei fáddán. 18 oahppi, 2 oahpaheaddji ja 4 giellaresursa oasálaste.

Giellabeassi gaskadássái 5. – 7. luohká ohppiide čađahuvvui skábmamánu 25. – 26. b. Vuopmegeažis maste fáttát ledje sámi biepmuid reidet, suohppun, duoddji, lávvu ja meahcevázzin poasttaiguin. 14 oahppi, 3 oahpaheaddji ja 4 giellaresursa oasálaste.

Giellaboddu/lohkanhárjehallan/lohkanarena boarrasiida

Doaibma mii dábálaččat čađahuvvo aktii mánus, Várdobáiki varrisvuoda deaivvadeamiid oktavuodas. 10 lágideami. Iešguđetlágan fáttat dego sálmmat ja lávlun, sámi muitalusat, sánit ja sátnevádjaset.

Lávlunjoavku Várdobiegga

Lávlunjoavku Várdobiegga hárjehallet 2-4 geardde mánus. Lávlunjoavku lea bures doaibmi sámi giellaarena. 2019 lea joavku doallan 10 konseartta kafeain, boarrasiidsiiddain, girkkus ja kulturhuotnahiin, Oarje-Romssa museas, Vilgesvárin ja Lujávrris.

Giellabáiki – giellaprošeakta Viestterállasis ja Lufuohtas

Várdobáiki lea ovttas Viestterállasa sámiservvin ohcan ja ožžon ruđaid sihke Sámedikkis ja Nordlándda filkkas čađahit giellaprošeavtta Viestterállasis ja Lufuohtas. Várdobáiki rabai Giellabáikki sámi deaivadanbáikki skábmamánu, 11. b. Dáiddádálus Suorttás. Lea virgáiduvvon 50 % prošeaktajođiheaddji. Mánge gielladoaimmaid lea čađahuvvon, earret eará sámi kafea, Stullan mánáide ja sámegielkursa 11 oasseválddiiguin. Dasa lassin lea Várdobáiki čađahan guokte Sámástit duddjodettiin doaimmaid; gákteminsttárkursa giđđat ja gáktegoarrunkursa čakčat. 10 olbmo sihke Viestterállasis ja Lufuohtas oasálaste. Beroštupmi sámegiel doaimmaide lea lassánan guovllus.

Sámástit duddjodettiin

Duodjesiidas Vuopmegeahččen lágiduvvui *Sámástit duddjodettiin* golbmii 2019s ovttas Stuornjárgga Sámi duodjeservviin. Oasseváldiid lohkku lei sulli 15. Fáddá lei duddjot sasteveaskku vai duhpátveaskku ja lei reideduvvon ságastallanárkka hárjehallamii.

Várdobáiki báikenamma lávdegoddi ja prošeakta Holgolátbálggis

Várdobáiki báikenamma lávdegoddi lea čađahan 4 -5 čoahkkima 2019s. Báikenamma lávdegoddi lea bargan Holgolátbálgá prošeavttain ja lea giedahallan ja evttohan namaid tuneallaide Holgolátbálgá mielde. Lea čađahuvvon seminára Holgolátprošeavtta birra Márkomeannu festivalas ja giellavahku oktavuodas 2019s.

Giellavahku 21. – 27.10 2019

Giellavahku lea oassi Sámedikki guhkes áiggi giellaáŋgiruššamis – Giellalokten, ja dat lei nai Sámedikki ON álgoálbmogiid riikkaidgaskkasaš giellajagi váldočalmusteapmi. Várdobáiki searvvai áŋgiruššamii gielladoaimmaiguin juohke beavvi olles vahku.

Sámegieloahppit Skániid skovllás fitne giellalávui dieid njeallje beavvi mas lávu čuoččui Várdobáiki olggobealde. Lei teáhterstohkosat mánáide guokte beavvi EDS kulturskovllás. Duddjon sámástettiin čađahuvvuje sihke Duodjesiidas Vuopmegeažis ja Suorttá joarkkaskovllás. Máinnasteapmi mánáide nai čađahuvvuje Várdobáikkis, Márkománák mánáidgárddis ja Giellabáikkis Suorttás. Lei kultureahket Várdobiegga koarain Vancamuseas Rivttagis ja lávvardaga lei gaskabeivseminára Holgolátbálgá birra kafeas Skánis. Norgga girku loahpahii giellavahku sámi-dáru ipmilbalvalusain Moskki kapellas.

Ollugat oasálaste juohke doaimmaide.

Klemet Hætta, Holgolátbálgá seminára

Giellaoahpahusmodealla – prošeakta

Giellaguovddáš ozai ja oačču 300 000 Sámedikkis čielggadit modealla masa giellaresurssat Várdobáiki doaibmaguovllus sáhttet searvat sihkarastin dihte sámegielloahpahusa. Prošeaktajodiheddji lea virgáiduvvon 70 % prošeaktavirgái. Prošeakta loahpahuovu geassemánu 2020.

Muđui

Lea čađahuvvon čoahkkimat Heggen Joatkkaskovllá ja Romssa Fylkkasuohkana gaskkas mii guoska sámegiel oahpahussii ja háhkama Heggen joatkkaskovllái. Várdobáiki lea čieggadan sámegielloahpahusa Oarjje-Romssas ja Nuorta-Nordlánddas Romssa fylkkasuohkana ovddas. Čielggadeapmi lea geavahuvvon vuođđun Romssa fylkka gieđahallama mii guoska sámegiel oahpahusa Romssa fylkkas.

Giellaguovddáš váikkuhii dasa ahte váhnensearvi sámegielloahpahussi lea vas doaimmas.

Ođđa stivra válljejuvvui váhnsensearvi jahkečoahkkimis njukčamánu.

Giellaguovddáš ja Várdobáiki beaivválaš jodiheddji lea oasálastán Sámedikki

giellakonferensii guovvamánu. Giellaguovddáš lea oasálastan giellaguovddážiid

deavvadeapmái Romssa gávpogis. Giellaguovddáš lea maid čoahkkinnastán 2019s

Wikimediain Norga, Márkomeannu oliin. Mihttu lea oazžut eanet sámegielat čállosiid

Wikimedia Norgii.

Giellaguovddáš lea veahkehan nuppi ossodagaid Várdobáikkis jorgalusaiguin.

Giellaossodat čađahii lohkanboddu mánáide ja giellalávu Márkomeannu festiválas.

Varrisvuođavuodááŋgiruššan

Varrisvuođadeaivvadeamit

Varrisvuođadeaivvadeapmi lea mánnosaš válaldat gosa vuoras sápmelaččat čoahkkanit lohkanhárjehallamii, ovtastallamii, logaldallamiidda iešguđetlágan fáttáin, lášmmohallamii ja lea maid vejolaš oastit mállasiid. Oarje-Romssa Girje- ja kulturbusse lea oasselástan soames deaivvademiide.

Várdobáiki sámi guovddáš lea ovddidan varrisvuođadeaivvademiid ja daid álggahii jagi 2003. Jagi 2018 lágiduvvuje 10 varrisvuođadeaivvadeami, ja akta dain lei mátki. Čuovvovaš fáttát leat leahkan:

- Sámi mánáidbajásgeassin molsašupmi Skániin ja Guovdageainnus, Ann Jørgunn Larsen Sara bokte, psykologa geas lea nevropsykologii ja čiekŋudeapmi.
- Demeansafuolaheapmi Skániid suohkanis, Therese Kvarme bokte, Skániid suohkan.
- Dološáiggi márkosámi árgabeaivvit, Tone Elvebakk ja Bente Eilertsen bokte
- Jápmin dego oassin eallimis, Randi Nymo bokte, buohccedivššár ja dutki Romssa universitehtas, Dearvvašvuođa ja fuolahusinstituhta Áhkánjárggas
- Giđa luonddu borramušáiti, Várdobáikki bokte
- Dearvvašvuođadeaivvadeapmi Sohpparis, mátki
- *Báhtar, báhtar! Čuorvvui áhčči*. Máilmmisoađi muitalusat mánáidčálmmiiguin, čállii Edel Østli Eilertsen bokte.
- Golgodávdoahkut, Skániid suohkana dearvvašvuođastašuvnna bokte
- Mo fysalaš lihasteapmi váikkuha psyhkalaš dearvvašvuhtii, EDS suohkaniidpsykologa Rikke Pauline Sandvik bokte.

- Skealbmaset ja meannu juovllain, Geir Elvebakk Moski bokte

Várdobáiki lea viidáseappot váikkuhan:

Ovttasbargu ja diehtujuohkinbargu

- Leat mielde resursajoavkkus mii ođasmahttá doaibmahehttehusa ja oassálastima mastera, UiT Norgga ártkalaš universitehta, Hársttáid campus
- Searvá suodjalandivššároahpu fágaplána referánsajovkui, UiT Norgga ártkalaš universitehta, Hársttáid campus.
- Mielláguideaddji eahketsemináras mas namma *Sámi kultuvra, áibbas lunddolaš oassi Skániid guovddáži*.
- Bagadallan/rávvesteapmi sámi geavaheddjiid válaldaga ektui Viken guovddáži
- Lágida fágabeaivvi mas fáddá psyhkalaš dearvvašvuohta Skániid suohkanis.
- Ovttasbargu vuodđudusain “Mama Sara Education Fundatio for Maasai Children”, galledeapmi ja diehtujuohkin Várdobáikkis
- Ovttasbargu Kultuvra Romssas girje- ja kulturbussiin.
- Oasálastán fágasemináarii oppamáilmmálaš hábmema ja beasatlašvuođa birra
- Searvan Sámedikki gulahallančoahkkimii Romssas fága- ja gelbbolašvuođaovdáneami birra boarrásiidsiida ja siidabálvalusaide sámi álbmoga hárrái.
- Sáhavuorru gulahallansemináras searvadahttin ja nanaguoddevaš oahppu buohkaide, UiT, Hársttáid campus
- Ovttasbargočoahkkin Várdobáikki ja Sámedikki gaskal dearvvašvuođa hárrái.

Máilmmibeaivi psyhkalaš dearvvašvuođas

Skániid suohkanis lea girjjáš ja stuora prográmma olles vahku psyhkalaš varrisvuođa máilmmibeaivvi golggotmánu 10.b. oktavuodas. Várdobáikki varrisvuođaossodat searvá lávdegoddái ja ovttasbarga prográmmain.

Musea

Jagi 2019 lea leahkan doaimmalaš jahki museii, mas kulturárbi ja kulturhistorjjá gaskkusteapmi lea leahkan guovddáži buvttademiid, logadallamiid, ofelastima ja diehtujuohkinávdnasiid reidema bokte. Guovddáš doaimmat 2019:s leat leahkan oppalaš hálddašeapmi ja ovdáneapmi ja maid Gállogieddi olgomusea ja Vilgesvárre musea hálddašeapmi ja fágálas ovddasvástadus, ovttasbargu Kvandal museain ja iežá museaiguin, searvan stuorát prošeavttaide ja jođihan Sámi Museasearvii, ja oasálastán oktasaš lágidemiide, čoahkkimiidda, plánen museadoaimmaid ođđa huotnahis Skániin ja váldán badjelásas Bååstede dávviriid.

Bargit

Museii lea čadnon akta bissovaš 100 % virgi museajođiheaddjin. Dasa lassin 100% fágakonsuleanta virgi čadnon museii. Lea nai virgáduvvon eanet gaskaboddosaš prošeaktamielbargivirggit kulturmitosuođjalusbargui ja prošeavttaide vuoiñjalas kulturárbbi ektui. Gállogieddi olgomuseas lea viessohoaiddár 20 % virggis. Dasa lassin leat moadde ofelačča barggus Gállogiättis juohke geasi, sullii 40 % jahkebarggu. 2019:s lei akta dain ofelaččain joavkojodiheaddjin, juoga mainna museas lea leahkan buorre vásáhus. Museajođiheaddji hálldahuslaš doaibma lea earret eará leamaš ovddeš ja álggahuvvon

prošeavttaid čuovvoleapmi, boahttevaš prošeavttaid prošeakteren, raporterren, Gállogiettiin doaimma oktan bargguin leat ofelaččaide guoski fága- ja bargiid ovddasvástideaddjin ja hálldašit viessohoiddarbálvalusa, iešguđetlágan cealkámušaid čállin ja čuovvolit musea oktavuodaid.

Gállogiettiin olgomusea

Várdobáiki museas lea hálldašanovddasvástádus Gállogiettiin sámi olgomuseas. Lea dárbu divodit váldohuotnaha dannego dahkkos lea suodđu. Musea lea leamaš rabas geassemánu 11.b. rájes gitta borgemánu 10. beaivái. Njeallje ofelačča leat leahkan virgáiduvvon, ja gallejeddjiid lohku lea lassanan veahá 2018 rájes.

Geassebotta rahpama oktavuodas ovdanbuvttii Ann-Mari Thomassen sámi muitalusaid olbmuide. Várdobáiki, Márkománák, Murmánska mánáidgárdi nr 136, Murmánska pedagogalaš college ja Lujávri sámi guovddáš leat čállan muitalusaid. Guossohuvvui biergojukča ja soahkesákta. 30.vahku lágíduvvui Márkomeannu festivála Gállogiettiin ja dalle lei musea gitta guokte beaivvi. Lea leahkan mánga joavkku, sihke ollesolbmot ja mánát leat leahkan guossis geasseáigge. Báikkalaš olbmot geavahit oba olu goavddi mii gullá kulturbálgái, sihke dálvet ja geasset.

Vistiidgáhtten

Várdobáiki museas lea vistiidgáhtten ángiruššansuorgi. Lea leahkan ollu bargu divodeami ruhtademiin ja ovdalaš iskkaduvvon ja suodjaluvvon huotnahiid čuovvolemiin. Museas lea mángga divodusprošeavtta jođus; Vuollegohti Vilgesvárin, njalla ja láđđu Roabas. Vistiidgáhttenbárggu oktavuodas lea lágíduvvon ceahkkunkurssa. Ieža kopijja Mihkal Olsa áitis lea ceggen Várdobáikki olggobeallái. Kursa lei ovttasbargu gaskal Várdobáiki sámi guovddáža, Sámedikki, Davvi Norgga Fanassuodjalusguovddáža ja Riikkaantikvára. Čakčat 2019 iskkai Várdobáikki musea Skiftegoađi Rivttágis. Rivttága suohkan lea divodeamen goađi.

Kulturmuitorregistreren

Musea bokte lea mañimus golbma jagi kulturmuitorregistreren čađahuvvon Áravuomis ja lagas meahce- ja várreguovlluin (Áhkánjargga suohkanis). Prošeakta jotkojuvvui jagi 2019 ja loahpahuvo 2020:s. Lea maid čađahan kulturmuitorregistreremiid Gonǵaluovttas (Dieiddanuori suohkanis) mas loahpahuvo 2019:s dihtujuohkingalbba ceggemiin. Kulturmuittu gaskkusteapmi loahpahuvvui diehtujuohkingalbba ceggemiin. Stuorgiētis Giehtavuonas lea maid čađahuvvon kulturmuitorregistreren. Didoštallanrapporta lea boađi boađi.

Čoakkáldatháddašeapmi

2019:s registrerejuvvojedje ollu musea dávvirat PRIMUSii. Leat bargan ollu musea dávviriid registreremin, mii lea áiggis áigái bargu.

Johtima ođđa báikái oktavuodas, musea lea ožžon sihke vuosehus- ja magariidnasaji. Bargu vuodđovuosehusain lea álgán, muhto lea ain ollu bargu dassáži go dat válbmet: Dávvirčoakkáldat, čoakkáldathálddašeapmi ja čuožžovaš dávviid čohkken ja nu ain.

Báástede proševtta bokte Várdobáiki lea ožžon formála máhcaheami 31 dávviin, mat leat ain Norgga álbmotmuseas. Dávvirat máhcahuvoje go lea sihkar vuorká. Sámediggi, Norgga álbmotmusea ja

kulturhistorjjálaš musea ja Várdobáikki musea leat vuolláičálan máhcahanšiehtadusa miessemánus 2019.

Proševttat

Museas leat mánga vuoinjgalaš sámi kulturárbbi proševtta.

- Mánnga jahkásaš proševttas *Sámi cealkkafriddjavuohta ja servodatberoštupmi* lea leahkan okta oktasaš deaivvadeapmi 2019:s. Bohtosat ovdanbuktojuvoje gehččiide skábmamánu 2019:s. Norgga kulturráđdi lea ruhtadan proševtta, mii galgá dokumenteret, čalmmustahttit, gáhttet ja gaskkustit lagaš sámi politihkalaš ja kultuvrralaš vássánáiggi Nuorta Nordlánddas ja Oarje Romssas. 25 sámi searvvi, organisašuvnna ja iežá fitnodaga oasálastet, dasa lassin leaba Sámi arkiiva ja Sámi dutkamiid guovddáš, UIT ovttasbargoguoimmit.
- Proševtta *Márkosámi nissoneallima dokumenteren* loahpahuvoje 2018:s. Proševtta gaskkustuvvui maiddái 2019:s.
- Proševtta *Mot hálddašit márkosámiid dievdorolla*, mii vulgii nissoneallin proševttas, loahpahuvoje 2019. Nationala UNESCO kommišuvdna ruhtadii dan.
- Proševtta Govat ja mitalusat *leat ovttas proševttaiguin Márkosámi nissoneallima dokumenteren ja Mot hálddašit márkosámiid dievdorolla gaskkustuvvon Dološáiggi márkosámi árgabeaivi čađa*
- Proševtta *Ealli Ipmila sátni* loahpahuvoje 2019:s. Boadus lea fágalaš vuoddu boahhtevaš vuodđovuosehussii. Proševtta vuosiha lestadiánalaš lihkaš Jon Olai Elvebakk eallima ja doaimma bokte. Sámediggi lea ruhtadan proševtta.

Gaskkusteapmi

Várdobáikki museas váldofuomášupmi lea leahkan kulturárbbi ja kulturhistorjjá gaskkusteapmi, sihke vuodđoskuvlaohppiide, álbmogii, turisttaide, hálddahašid ja fágaolbmuid. Dát lea ollašuvvan jahkegirjjiid, logaldallamiid ja ofelastima bokte ja doaimmaid Gállogiettiin olgomuseas bokte. Olgguldastuvvunnaid bovdemiid bokte museahoavda lea logaldallan sihke sisriikkas ja olgoriikkas iešguđetlágan fáttain mat gusket sámi kulturárbbái. Várdobáikki ruovttusiidu ja Facebook -siidu lea reaidun gaskkusteamis.

Márkománák sámi mánáidgárdi

Várdobáiki jođiha Márkománák sámi mánáidgárddi, mii lea finna birrasis Láŋtdievás Dielddanuori suohkanis. Mánáidgárddis lea buorre stoahkanšillju sámi kulturbáikkis. Meahcci, vuovdi, gieddi ja várit lea mánáid stoahkan- ja oahppanbiras.

Eaiggát lea heivehan mánáidgárddi olgobirrasa vai galgá leat heivvolaš sámi mánáidgárdin. Šiljus lea earret iežá darfegoahti, olgohuonas ja dollasadji.

Mánáidgárddis leat guoktelogivihtta saji logi mánnosaš mánáide gitta guđajahkásaččaide. Mánáidgárdi ruhtaduvvo iežainis bušeahtain suohkana doaibmadoarjagiin, mii lea doarjja priváhta mánáidgárddiide, ja váhnenmávssuin. Sámi mánáidgárdin oážžu Márkománák dasa lassin ruhtadoarjaga Sámedikkis. Mánáidgárddis lea sierra ulbmil nannet mánáid sámi identitehta sámegeiela geavaheami bokte ja gaskkustit sámi kultuvrra, eallinvuogi ja servodatdiliid. Mánáidgárdi lea muđui geatnegahtton čuovvut dábálaš lágaid mat leat mánáidgárddiid várás.

Várdobáiki lea hui duhtavaš ovttasbargguin mánáidgárdehuotnaha eaiggádiiguin ja háliida bisuhit dan buori gulahallama.

Loahpageahčen čavčča 2019 ledje njealjis geain lea sámegeiella ruovttogiellan. Iežá mánáide sámegeiella lea oassin mánáidgárddi beaivválaš hommáin, mii lea buorre vuodđu sámegeielovdáneapmái.

2012 rájes mánáidgárddis lea leahkan ovttastahtton sisaváldin suohkana ovttas. Mánáidgárddi fátmastanguovlu lea Dielddanuori ja Evenášši suohkanat. Mánáidgárdesajiohcan lea suohkana ruovttosiiddu bokte. Márkománák sámi mánáidgárddi jođiheaddji lea mielde sisaváldinlávdegottis.

Mánáidgárdejagi 2018-2019 lei giellačeahpi virgáiduvvon gaskkaboddosačča olles áiggi (100%). Jus mánáidgárdi galgá leat duođalaš oassi giellaealáskahttimis min guovllus, de lea dárbu háhkat eanet sámegeielagat bargiid. Lea dárbu virgádit ovttas giellačeahppi bargi, olles virgái, sihkarastima dihte ahte šaddá vejolažžan vuoruhit sámegeiela ja addit mánáide dohkálaš válaldaga. Mánáidgárdi lea maid geavahan Bravo vuogi sámegillii veahkeneavvun giellaoahpaheamis, juoga mii lea doaibman bures. Mánáidgárddebargit leat maid ožžon sámegeieloahpahusa. Pedagogalaš jođiheaddji atná E-skuvlla giellaoahpahusan.

Giellaáŋgiruššan sámegeiela ektui lea leahkan buorre. Mánát geain lea sámegeiella ruovttugiellan sámástit eanet mánáidgárddis. Ja mánát, geain ii leat sámegeiella ruovttogiellan, leat viiddidan iežaset giellariggodaga ja sii vástidit sihke sámegillii ja dárogillii go soamis sámásta sidjiide.

Áŋgiruššanprošeakta *Dearvvašlaš biebmu* loahpahii borgemanu 2018. Prošeavtta bokte mánát leat beassan oahpástuvvat sámi bibmui, baikkalaš biebmoávdnasii, ja šaddán eanet dihtomielaččat dearvvašlaš biebmu ektui.

Mánáidgárdi lea maid 2019:s bargan ođđa rámmaplánain, mii bođii fápmui čavčča 2017.

2019:s čađahuvvui prošeakta *Gákti dego giellamovttiidahttin*. Prošeavttas goarroyuvvojedje gávttit ja luhkat mat galget atnit mánáidgárddis. Mánáidgárdemánát serve maid prošeaktii ovttá beaivi vahkus gos besse goarrut alcceseaset avi, ja oahpástuvve gákteárbevrrui. Prošeavttas lágiduvvo nai ieža vernissage gos mánát vuosehedje iežaset buvttademiid.

Láigoheaddjit

Várdobáiki láigoha kantuvrraid iežá sámi organisašuvnnaide/ásahusaide. Láigoheaddjit leat Romssa universitehta (Sámi dearvvašvuodadutkama guovddáš), Duodjeinstituhtta, Árran ja Márkomeannu, ja juohkehaččas lea iežas kantuvra.

Láigoheaddjit geat ledje huotnahis go mii válldiimet badjelásas, ja geat ain ledje dáppe 2019:s:

LB Rør, Pro-bygg AS, Fysiovakuum AS, Presangen Evenskjer AS, En smak av, Kafe og spiseri AS

Várdobáiki geahččala heivehit láigoheaddjiid kantuvradárbbuid nu buoragit go vejolaš. Várdobáiki atná láigoheaddjiid dehálažžan ovttasbargoguoibmin sámegeala ja sámi kultuvrra gáhttemii.

Opmodat

Opmodat lea Várdobáikki ossodat ekonomalaš doaimmaid ja lea danin vearrogeatnegasvuohta.

Visot dienádus galga girjet opmodatpostii, mii mearkaša sisabođut mat eai guoskka guovddáža váldodoaimmii gáhttet ja ovddidit sámegeala ja kultuvrra.

Ossodaga golut lea čatnon dienádussii, rehketoalli bálkái, bargoreaidduid geahpádussii ja reantogoluide go lea sáhka opmodaga oastimis ja oasi oktasašgoluin.

2019:s mis ledje guhtta bastevaš láigoheaddji, ja dasa lassin akta gii láigohii oanehis áiggi. Mii loahpaheimmet guokte láigošiehtadusa golggohtmánu 2019. Láigoheapmi Uit Sámi dearvvašvuodadutkama guovddášii lea 2019:s čállon vearrogeatnegas sisbohtun, várrogasprinsihpa vuođul, go lei váttis defineret makkár dienádus lei sáhka.

Láigodienádusat dain iežá sámi institušuvnnain lea stivra 2015:s defineren daid ekonomijagehtte doaimman, ja girjejuvvo vearuheapme sisabohtun administrašuvnna ossodahkii.

Opmodatossodagas lea badjelbáza 84 000 ruvnnuin vearu manjel.

Prošeavttat

Várdobáikkis leat ollu prošeavttat jođus:

21 doaibmi prošeavtta 2019:s

9 prošeavtta rapporterejuvvoje ja/vai loahpahuvoje 2019:s

11 prošeavtta álggahuvoje 2019:s

Prošeaktabargu dagaha vejolažžan čađahit doaimmaid masa ii leat várri dábálaš doaibmibušehta siskkobealde. Oassi goluin, prošeavtta iežasoassi, váldojuvvo goitge iešguđet ossodaga doaibmiruđas.

Iežasoassigaibadus dagaha vas váttisin virgáidit iežá olbmuid prošeavttaide, juoga mii hui dávjá lea sávahahtti.

Vejolašvuohta čađahit doaibmabijuid prošeavttaid čađa lea dehálaš, muhto ii sáhte leat beare ollu prošeavttat, muhto geahččalit doalahit prošeaktalogu dakkár dásis vai ii váikkut čuovvoleapmái ja čađaheapmái. Áigumuš lea maid čađahit prošeavttat mearriduvvon áiggi siskkobealde.

Ekonomiija

Várdobáikki ruhtadeapmi boahťa doaibmadoarjjan Sámedikkis ja Romssa fylkkasuohkanis. Dasa lassin maid prošeaktadoarjja 2019:s Sámedikkis., Nordlándda fylkkasuohkanis, Norgga kulturráđis, Barentsčállingottis ja Norgga Unesco-kommišuvnnas. Sámidiggi juolluda nai aktiviteahttadoarjaga giellaguovddáži.

Gállogietti doaibmi ruhtaduvvo belohakkii Nordlándda fylkkasuohkanis.

Sámidiggi juolluda doaibmadoarjaga iešguđetge doaimmaide, giellaguovddáži, museii, dearvvašvuođaossodahkii ja kulturhuotnahii.

Doarjagat gokčēt erenoamážiid beaivválaš jodiheaddji bálkká, daid iešguđetge ossodatjodiheaddjiid bálkkáid ja oasi doaibmagoluin.

Oasit doaibmadoarjagis geavahuvvojit njuolga geavaheddjiidheivehuvvon doaibmabijuide. Fásta doaibmaruđaid ektui leat Várdobáikkis heanet ruhtadoarjagiid prošeavttaide. Ollu doaimmat leat vuodđuduvvon prošeaktan ja ruhtaduvvojit olgguldas prošeaktaruđaiguin. Doaimmat heivehuvvojit ruhtadeami ektui. Mánnga dain bistevaš virggiin lea ain ruhtadeami duohkin.

Organisašuvdna lea leamašan geatnegahtton máksit vearuid 4. mearreáiggi rájes 2019:s (suoidnemánnu), dan rájes go olahii gálvojohturáđjái mas lea 140.000 ruvnnu. Dán beaivvi rájes mii leat rehkenastán olgovearuid vearrogeatnegahtton gálvvu in ja bálvalusain. Leat ožžon gessosa sisaverrui, mii vuodđuda dienádusa ja areála rehkenastinvugiide, ja dasa lassin maid goluide mii vuolgá vearuidgeatnegas dienádussii.

2019 dienádus lei 15,9 mill, dain gullá 2,8 mill. Márkománák sámi mánáidgárdái. 2019 jahkeboadus vuoseha 2 285 756 ruvnnu badjelbázan. Badjelbáza vuolgá das, ahte huonasodasmáhtin ii loahpahuvoje budšetterejuvvon beaivái, mii lei čakčamánnu 2019.

Iežaskapitála lea dásseduvvon čállon 7 321 000- (21 %) 31.12.2019.

Rehketdoallu ja ekonomijadoaimmat dahkkojuvvojit siskkáldasat.

Loahpaheapmi

Várdobáiki lea maid 2019:s ángirit bargan ođasmáhttimiin ja divodusimiin vuosttaš gearddis huotnahis Skániin. Ođasmahttin lea maŋiduvvon ja válbmejuvvo giđđa 2019 easka. Ođđa lanjat sistsidollet gehččiid oassi museain, galleriija ja kulturšillju.

Guovddáš sáhtta dainna lágiin nannet iežas rolla sámegeiela ja kultuvrra ovdáneamis dán guovllus. Buorit eavttut čalmmustahttimii ja fierpmádathukseii nannešii Várdobáikki barggu.

2019:s Várdobáikkis leat erenoamáš stuora hástalusat mánáidgárdedoaimmain. Delle doarjjarehkenastinbeaivvis jagi 2020 ovddas, mii lei juovlamánus 2019, ledje 10 máná, guokta sis ledje vuollel 2 jagi. Vuolláibáza 650 000 ruvnnuin lea budšetterejuvvon, ja mielddisbuktá hástalusaid doaimmahit sámi mánáidgárddi, seammás go mis lea stuora golut huonasodasmáhttimii. Várdobáiki ovttasbarggašii Dielddanuori suohkaniin gávnahan dihte čovdosiid daid ekonomalaš hástalusaid. Giellanannen mánáidgárddis lea dehálaš ja dan fertte ain vuoruhit prošeaktadoarjaga bokte.

Lea dárbu viiddidit bargoveaga guovddážiis, earenoamážit dan dihte go mii dárbbášit bargat gaskkustemiin ja iežá bargguin mii guoská gehččiide.

2020:s mii fertet atnin ruhtagoluid vára ja mii eat sáhte viiddidit bargoveaga ovdal go mis lea leahkan dábálaš doaimma muhtun áiggi Muona-sođasmáhttima maŋjel.